

БРИШАН ПРОСТОР

Секоја работа, па и оваа со скандалот во врска со

уметничкото дело изложено на улица, како билборд, може

да се гледа и од ведрата страна. Може да се тешиме дека

навистина не е сè толку црно како што изгледа или да се

повикаме на сознанието до кое, на крајот од патот, дошол

големиот унгарски и светски скитник Тибор Дери: ако се

најдете себеси, може и во пеколот да се смеете.

Пишува Злате Лозановски

Цензура и авиоцензура деновите се најчесто употребувани зборови, а по повод загрозеното право на слободно изразување. Прво, во медиумите, со казниите за новинари, уредници и гласници за клевети и навреда, потоа во ликовната уметност со ограничувањето-уништувањето дело, што асоцира на чудното со самоочистувањето на фреските во „Св. Димитрија“ (се гледаат фигури со светли ореоли и средство што ги чисти и најнедостойните површини). Далеку од тоа дека работата е за смење, но не е ни некол какв што не сме виделе.

Последните шестина години власта ги примени сите можни средства за чистење - идеолошко, верско, политичко, па и физичко. Перењето мозоци е единствената дејност што не познава ни криза ни стагнација. Напротив, не се штедаат пари за производство и за увоз на најсовремени средства, на чии гаранции листи пишуваше дека ги чистат и најнедостойните површини од свесца на граѓаниите. До осамостојувањето на земјата цензурите беа јавни. Насекаде имаше контролни пунктови - комисији за подобност, уредници во медиумите и во издавачките куќи, мрежи од итеренци-кодоши, дури и закон за заштита на ликови и делото на големиот Водач. Кога цензорот ќе го вклучеше алармот за општа опасност, тоа беше и знак за надеж. Значеше дека има некои - а тоа беа, главно, уметници и интелектуалци (за среќа, не толку во СРМ) - со не докрај исчистена свесца и совесца. Системот, за жал, функционираше целосно да ги исчисти. Нивните

дела поминаа подобро: дочекаа да бидат уништени.

Во овие дваесетина години, освен што се осамостои, ништо битно не се смени: иерархијата работи 24/7. Цензурата е само формална забрана (некои женски организации, некои верници...), а средствата за чистење (реклами, закани, уцени...) се професионализирани. Да претпоставиме дека нашата реалност во делата се поклопува со најлошата слика за неа. Тоа значи дека живеаме во тоталитарен систем, уште повеќе - во деградација, во која слободата на мислење и изразување е сведена на минимум или воопшто ја нема; дека владетелот го има и првиот и последниот збор; дека тој е и закон, и обвинител, и судија; дека секој што мисли со своја глава не ја мисли добро, накусо - некол. Кога во вакви услови НЕКОЈ ќе цензурира НЕЧИЕ дело, тогаш тоа треба да значи дека има делови (навистина поединци) недостойни на средството за чистење, дека креативноста е посилна од авиоцензураата, дека контролата не е тотална и, конечно, знак дека има надеж. Многу поголем проблем е што ние - и медиумите, и уметниците, и културата воопшто - ниту се бараме ниту се најдовме себеси, како дејности. Тоа станава толку поинтересно, колку што се надеваме власта да ни најде решенија. (А, паа, се разбира, како во вистината: правев, правев за тебе, еднаш направив за себе). Тој некол е вистинскиот. Но, можеби, не е сè изгубено: кој последен се смее, најлакото се смее, рече последниот Мохиканец.

Предмети од метал

Во Музејот на Македонија е поставена изложбата „Традиционални предмети од метал“. Претставени се предмети што се изработени од различни метали, а наоѓале примена во секојдневниот живот на овие простори. Автор на концепцијата за изложбата е Дарко Кржовски, виш кустос во Етнолошкиот оддел при Музејот на Македонија.



СИСТЕМ ВО КУЛТУРНОТО

Долггодишната приказна на „Скопско лето“ помина низ неколку фази на трансформација, но, сепак, ја задржа својата основна карактеристика - да го гради културниот дух во Скопје

Пишува Тони Димков

Уште како дете се сеќавам дека во летните вечери често се упатував во Градскиот парк, со надеж дека, можеби, во стариот напуштен „Кермес“ ќе има некаква претстава. Тогаш сè уште не знаев дека сите летни претстави или концерти во паркот биле дел од програмата на „Скопско лето“. Културната манифестација, која ги откриваше и сè уште ги оживотворува скриените катчиња на градот, веќе 33 години ги исполнува врелите скопски ноќи со пријатна културна свежина. „Како градители на културни-



СКОПСКО ЛЕТО 2019